

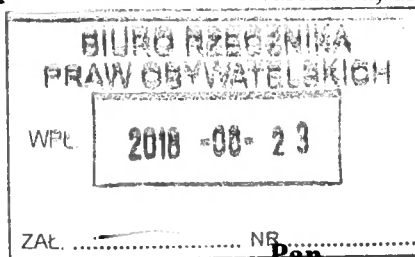

Warszawa, dnia 21 sierpnia 2018 r.

Podsekretarz Stanu

DNA-II-053-4/18

dot. II.566.3.2017.MM

Adam Bodnar

Rzecznik Praw Obywatelskich

Szanowny Panie Rzeczniku,

W nawiązaniu do pisma Pana Rzecznika z dnia 26 lipca 2018 r. znak II.566.3.2017.MM, w którym zostały podniesione kwestie związane ze stosowaniem i przedłużaniem środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania, przedstawiam następujące stanowisko.

Pogląd wyrażony w piśmie, iż długotrwałość stosowania tymczasowego aresztowania jest jednym z istotnych problemów polskiego wymiaru sprawiedliwości, zwłaszcza w świetle standardów wyznaczonych przepisami Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, zasługuje na podzielenie. Nie można też przeczyć, że przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka w Strasburgu prowadzone były postępowania, w których zapadły niekorzystne dla Polski rozstrzygnięcia. Nie oznacza to jednak, że uregulowania polskiej procedury karnej mogą być uznane za sprawczą przyczynę tego stanu rzeczy.

Aktualnie obowiązujące przepisy dotyczące stosowania i przedłużania środków zapobiegawczych są zgodne ze standardami konwencyjnymi i nie wymagają w tym zakresie podjęcia inicjatywy legislacyjnej. Nie wskazują na taką potrzebę również zaprezentowane w przedmiotowym piśmie dane statystyczne oraz ich analiza.

Zastosowanie środka zapobiegawczego możliwe jest tylko w razie wystąpienia okoliczności ściśle sprecyzowanych przez kodeks postępowania karnego, przede wszystkim przesłanki ogólnej określonej w art. 249 k.p.k., następnie zaś szczególnej, w tym między innymi, zawartej w art. 258 § 2 k.p.k.

Nie można zgodzić się z poglądem i argumentacją przedstawioną na jego poparcie, że zarzut popełnienia przestępstwa lub skazanie, za czyn o którym mowa w art. 258 § 2 k.p.k. oraz surowość grożącej oskarżonemu kary, stanowią przesłanki stosowania tymczasowego

aresztowania. Przedstawienie zarzutu popełnienia zbrodni lub określonego występku oraz surowość grożącej oskarżonemu kary należą jedynie do okoliczności uzasadniających domniemanie wystąpienia obawy bezprawnego utrudniania przez oskarżonego prowadzonego postępowania. Innymi słowy, z faktu, że oskarżonemu realnie grozi surowa kara, ma wynikać obawa bezprawnego utrudniania postępowania. Przesłanką uzasadniającą zastosowanie środka zapobiegawczego, w tym również tymczasowego aresztowania, nie jest więc okoliczność, że oskarżonemu przedstawiono zarzut popełnienia określonego przestępstwa bądź realnie grozi mu surowa kara, ale wypływająca z tego faktu obawa, że pozostając w obliczu wymierzenia takiej właśnie, surowej kary, będzie bezprawnie utrudniał prawidłowy tok postępowania.

Zastosowanie wymienionego środka zapobiegawczego jest dopuszczalne dopiero wtedy, gdy na skutek postawienia zarzutu bądź skazania występuje uzasadniona obawa bezprawnego utrudniania przez oskarżonego prawidłowego toku postępowania. Zawarte w art. 258 § 2 k.p.k. domniemanie *in concreto* może natomiast zostać obalone przez ustalenie, że pomimo grożącej oskarżonemu surowej kary nie zachodzi obawa bezprawnego utrudniania przez niego postępowania karnego.

Odnosząc się do wyrażonego w piśmie oczekiwania *zapewnienia skutecznego mechanizmu odwoławczego przeciwko orzeczeniom przedłużającym zastosowanie tymczasowego aresztowania* (cyt.) pozostaję w przekonaniu, że przez tak określone żądanie, nie oczekuje Pan Rzecznik stworzenia mechanizmów, które pozwalałyby wpływać na niezawisłość sędziowską. Należy podkreślić, że wszystkie decyzje w przedmiocie izolacyjnego środka zapobiegawczego podlegają zaskarżeniu i tym samym kontroli instancyjnej sprawowanej przez sądy odwoławcze. Toteż zbędnym jest tworzenie dodatkowych *mechanizmów* i na gruncie zasady sędziowskiej niezawisłości trudno je sobie wyobrazić, albowiem prawa stron są w pełni zabezpieczone. Każda decyzja w przedmiocie tymczasowego aresztowania, z którą strona nie zgadza się, jest poddawana kontroli odwoławczej przez niezawisły sąd.

W kontekście sformułowanego w piśmie poglądu, jakoby *zażalenia na zastosowanie tymczasowego aresztowania były iluzorycznym środkiem odwoławczym*, uprzejmie zwracam uwagę na dane statystyczne przedstawione w przesłanym piśmie. Wynika z nich, że decyzje sądów drugiej instancji, zapadające na skutek wniesienia środków odwoławczych przez strony i obrońców, są różne (od utrzymania w mocy postanowienia sądu I instancji poprzez zamianę zastosowanego środka zapobiegawczego na inny, wolnościowy środek zapobiegawczy, kończąc na uchyleniu orzeczenia o zastosowaniu tymczasowego

aresztowania). Należy przy tym zauważyć, że o skuteczności środka zaskarżenia, także w przedmiocie tymczasowego aresztowania, decyduje wartość merytoryczna i trafność podniesionych w nim zarzutów oraz przedstawionej na ich poparcie argumentacji, a nie osoba wnoszącego zażalenie.

Nie można też zgodzić się z zawartą w piśmie sugestią o istniejącej zależności pomiędzy obciążeniem sędziów liczbą spraw przydzielanych im do referatów, a treścią wydawanych orzeczeń. Zajęcie stanowiska w tym zakresie jest niemożliwe z uwagi na nie wskazanie przesłanek, na podstawie których zgromadzone zostały zaprezentowane dane oraz nie podanie podstaw do wyłonienia kwantyfikatorów w postaci liczby sędziów, czy też ich obciążenia.

W kontekście całokształtu uwag przedstawionych w piśmie uprzejmie informuję, że Minister Sprawiedliwości w ramach sprawowanego nadzoru administracyjnego nad działalnością sądów powszechnych od 2009 r. kontynuuje działania nadzorcze obligujące prezesów sądów apelacyjnych do zwrócenia szczególnej uwagi na przestrzeganie zasad sporządzania uzasadnień w sprawach o zastosowanie i przedłużanie tymczasowego aresztowania, zwłaszcza w świetle standardów konwencyjnych. Ponadto prezesi tych sądów są zobowiązani do stałego nadzoru administracyjnego nad wszystkimi sprawami karnymi, w których łączny okres trwania tymczasowego aresztowania wobec oskarżonych przekracza 2 lata oraz do nadsyłania półrocznych sprawozdań z przebiegu nadzoru.

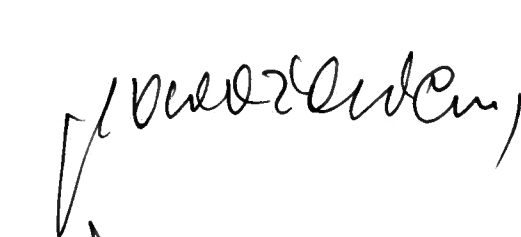
Z danych posiadanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości wynika, że począwszy od pierwszego kwartału 2017 r. systematycznie spada liczba osób, wobec których tymczasowe aresztowanie jest stosowane dłużej niż 2 lata. Dla zobrazowania powyższego wskazuję, że liczba ta wynosiła: na koniec I kwartału 2017 r. – 218 osób, na koniec I półrocza 2017 r. – 202 osoby, a na koniec II półrocza 2017 r. – 193 osoby. Dane za I półrocze 2018 r. są aktualnie w trakcie opracowywania.

Niezależnie od tego, przy ustalaniu kierunków nadzoru nad działalnością administracyjną sądów powszechnych, prezesi sądów apelacyjnych są zobowiązani do uwzględnienia w planach nadzorczych zbadania skuteczności nadzoru nad przedłużającymi się postępowaniami karnymi, w których stosowane jest tymczasowe aresztowanie oraz staranności i dokładności uzasadniania postanowień o przedłużeniu tego środka zapobiegawczego. Wśród sędziów są systematycznie i regularnie rozpowszechniane informacje na temat standardów dotyczących długości stosowania tymczasowego aresztowania wynikających z Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych

Wolności oraz na temat orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu w tym zakresie.

Przypomnieć należy, iż na stanowisku ww. Trybunału opierają się zasady ustawy o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (t. j. z 8 grudnia 2017 r., Dz. U. 2018 r. poz. 75), które znajdują zastosowanie także w odniesieniu do postępowania przygotowawczego i stosowanego w jego czasie tymczasowego aresztowania.

Konkludując należy wyrazić pogląd, że działania podejmowane przez Ministra Sprawiedliwości w ramach zewnętrznego nadzoru administracyjnego nad działalnością sądów powszechnych dają gwarancję pełnego zabezpieczenia praw i wolności uczestników postępowania karnego i przyczyniają się do wyeliminowania przypadków nadmiernej długości tymczasowych aresztowań.

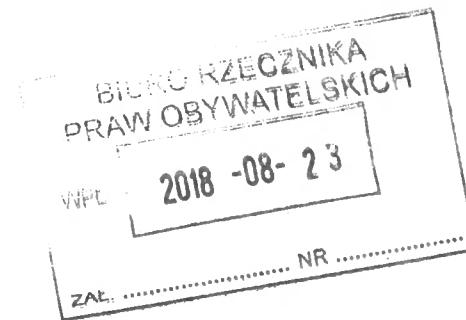

PODSEKRETARZ STANU
w Ministerstwie Sprawiedliwości
Lukasz Plebaniak

MINISTERSTWO SPRAWIEDLIWOŚCI
Departament Nadzoru Administracyjnego
00-950 Warszawa, Al. Ujazdowskie 11
Centrala tel. (22) 52 12 888

DMA-II-053-4/18

UMP: 180822-00744

Pan
Adam Bodnar
Rzecznik Praw Obywatelskich
Biuro RPO
Al. Solidarności 77
00-090 Warszawa